

Eriarvoisuus on muutakin kuin taloudellista

Harriet Bradley: *Fractured Identities: Changing Patterns of Inequality*. Cambridge: Polity, 2016. 331 s.

ISBN 978-0-7456-4407-3

Bristolin yliopiston sosiologian emeritusprofessori Harriet Bradley'n tutkimukselliset kiinnostuksenkohteet ovat kietoutuneet sukupuolen, feminismin, työmarkkinasuhteiden, työn sosiologian ja eriarvoisuuden ympärille. Tuoreimmassa teoksessaan Bradley tarkastelee sosiaalista eriarvoisuutta ja sen eri ulottuvuuksia intersektionaalisuuden näkökulmasta. Kirja keskittyy lähinnä Isoon-Britanniaan, mutta esimerkeissä nousevat ajoittain esiin myös Yhdysvallat ja koko Eurooppa. Teos koostuu yhdeksästä eri osiosta, ja jokainen luku päättyy lukuositukseen sekä pohtiviin kysymyksiin.

Bradley'n mukaan globalisaatio, maailmantalous ja uusliberalistinen talouskuripolitiikka ovat syventäneet eriarvoisuutta, mikä on johtanut siihen, että ero rikkaiden ja köyhien, sisäpiiriläisten (*included*) ja ulosuljettujen (*excluded*) sekä etuoikeutettujen ja heikommassa asemassa olevien välillä kasvaa koko ajan. Hän toteaa, että mi-

käli kehitys pysyy samanlaisena, tulee Iso-Britannia olemaan jatkossa syvästi jakautunut yhteiskunta, jossa esiintyy luokkaan, sukupuoleen, etnisyyteen ja ikään pohjautuvaa segregatiota. Etenkin Euroopan valtioiden harjoittama leikkauksia painottava talouspolitiikka heikentää merkittävästi vanhusten, nuorison, etnisten vähemmistöjen, työttömien, vammaisten sekä matalapalkkaisten naisten asemaa yhteiskunnassa.

Teos on uudistettu versio vuonna 1996 julkaistusta kirjasta. Aiemmassa versiossa keskityttiin pirstaleisuuden ja murtamisen käsitteisiin, jotka kuvastivat hyvin sen aikaista tutkimusta ja kirjallisuutta. Käsillä oleva teos puolestaan korostaa polarisaation ja globalisaation näkökulmia. Tärkein uudistus on sosiaalisen eriarvoisuuden tarkastelu kolmen *uuden* ulottuvuuden eli vammaisuuden, seksuaalisuuden ja uskonnon avulla. Bradley'n mukaan lisäys oli tärkeä, koska yhteiskunnassa esiintyy näihin tekijöihin pohjautuvaa syrjintää, joka vaikuttaa olennaisesti yksilöiden yhteiskunnalliseen asemaan.

Teoksen aluksi Bradley avaa eriarvoisuuden käsitettä sekä kertoo, miten ilmiötä sosiologiassa on historian saatossa tutkittu ja luokiteltu. Bradley korostaa eriarvoisuuden intersektionaalisuutta: yksilön ase-

moitumiseen yhteiskunnallisissa valtasuhteissa vaikuttavat monet eri seikat, eikä näin ollen voida nostaa mitään yksittäistä tekijää ainoaksi yksilön asemaa määrittäväksi tekijäksi. Hän havainnollistaa tätä kuvitteellisella esimerkillä 20-vuotiaasta afrikkalaistaustaisesta yksinhuoltajaäidistä Birminghamissa, jonka molemmat vanhemmat olivat käsityöläisiä ja joka joutuu valitsemaan matalapalkkaisen siivojantyön ja valtion etuuskien välillä. Hän kysyy, voidaanko naisen heikkoa yhteiskunnallista asemaa selittää etnisyyteen perustuvalla rasismillä, luokkataustaan liittyvällä sosioekonomisen aseman periytyvyydellä vai yhteiskuntaan juurtuneilla sukupuolirooleilla? Vastaus: kaikilla näillä tekijöillä.

Bradley korostaa sitä, että sosiaalinen eriarvoisuus ei ole yhtä kuin luokka, sukupuoli tai mikään muukaan yksittäinen eriarvoisuuden ulottuvuus, vaan se rakentuu paljon monimutkaisemmin erilaisten ulottuvuuksien ja niiden välisten suhteiden varaan. Tämä liittyy myös siihen, millä eri tavoilla yhteiskunnassa on luokiteltu asioita ja mitä erilaisia teoreettisia lähestymistapoja on käytetty sosiaalisen eriarvoisuuden tarkastelussa. Näitä ovat esimerkiksi teollistuminen, kapitalismi, globalisaatio ja uusliberalismi. Teorioiden ongelma on siinä, että ne keskittyvät liian paljon taloudelli-

siin suhteisiin, vaikka sosiaalisten suhteiden kokonaisuus ei koostu yksinomaan niistä. Ongelma näkyy jo teorioiden nimissä, sillä ne perustuvat totaalisuuteen ja siten ajautuvat helposti käsittelemään yhteiskunnan ilmiöitä hyvin yksipuolisesti.

Teoksessa perehdytään tarkemmin seitsemään sosiaalisen eriarvoisuuden ulottuvuuteen, jotka ovat luokka, sukupuoli, ikä, etnisyys (ja rotu), vammaisuus, seksuaalisuus ja uskonto. Jokainen ulottuvuus tulee käsitellyksi omassa luvussaan poikkeuksena vammaisuus, seksuaalisuus ja uskonto, jotka on koottu saman luvun alle. Jokaisessa luvussa kuvaillaan ulottuvuuteen liittyvää teoretisointia ja tutkimuksen kehitystä, minkä jälkeen Bradley tulkitsee ulottuvuuksia intersektionaalisuuden näkökulmasta ja pohtii ulottuvuuksien välistä suhdetta toisiinsa.

Bradleyn mukaan luokka on kaikkein tutkituin ilmiö sosiologiassa ja eriarvoisuutta selitetään usein pelkällä luokalla. Hän toteaa, että luokalla on merkitystä, mutta on hyvä muistaa, että se ei yksinomaan vaikuta eriarvoisuuteen. Ikää käsittelevässä luvussa sosiaalisen eriarvoisuuden ilmentymistä tarkastellaan sekä ikäryhmien sisällä että välillä. Bradley nostaa luvussa esiin etenkin taloudellisten leikkausten vaikutuk-

set vanhusten hyvinvointiin ja heikkoon asemaan. Etnisyyden osalta näkökulmina ovat historialliset valtasuhteet, rasismi, monikulttuurisuus sekä näiden yhteys etnisten vähemmistöjen kokemaan eriarvoisuuteen.

Vammaisuuden, seksuaalisuuden ja uskonnon käsittely jää muihin ulottuvuuksiin nähden suhteellisen vähäiseksi. Tämä johtuu Bradleyn mukaan siitä, että tutkimusta aiheesta on toistaiseksi tehty melko vähän. Bradley nostaa iän, sukupuolen, seksuaalisuuden ja luokan erityisasemaan kirjassa siksi, että ne ovat olleet pitkään sosiologisen tutkimuksen keskiössä.

Teos päättyy Bradleyn analyysiin polarisaatiosta ja vallasta, murtuneista identiteeteistä sekä siitä, mitä hänen mielestään näille asioille pitäisi tehdä. 2010-luvulla sosiaalisesta polarisaatiosta on tullut suuri trendi ja neoliberaaliset käytänteet ovat luoneet maailman, jossa valta ja ylellisyys ovat keskittyneet hyvin pienelle ryhmälle samanaikaisesti, kun suurin osa väestöstä on suljettu ulos tästä systeemistä. Bradley kritisoi marxilaista ajattelua, jonka mukaan polarisaatio perustuisi 2000-luvulla pelkätään luokkien väliseen eroon. Hän korostaa, että eriarvoisuuden vaikuttavat monet eri tekijät ja että se on usein kerrostunutta, minkä takia eriar-

voisuudesta olisi paras puhua *sekä että* -menetelmällä *joko tai* -asenteen sijaan.

Bradley ehdottaa kolmea erilaista lähestymistapaa sosiaalisen eriarvoisuuden tarkasteluun ja ennaltaehkäisyyn. Ensimmäinen on Lyotardin näkemys siitä, että meidän tulisi luopua yrityksistä rakentaa suuria teorioita historian ja yhteiskunnan välille. Sen sijaan tulisi keskittyä tarkastelemaan ja ymmärtämään yhteiskuntaa paikallisesta narratiivista käsin. Toinen lähestymistapa koskee paikallisten alueiden jakautumien hyväksymistä globalisoituneessa kehityksessä. Kolmanneksi moderneja teorioita tulisi uudistaa, jotta ne sopisivat paremmin intersektionaalisuuden ja sosiaalisen eriarvoisuuden tarkasteluun. Nämä lähestymistavat jäävät teoksessa kuitenkin hieman ilmaan.

Kirja on mielenkiintoinen kokonaisuus ajankohtaisesta teemasta ja sen pääsanoma on siirrettävissä myös suomalaiseen kontekstiin. Bradley pitää huolta siitä, että lukija pysyy kartalla käsiteltävästä teemasta ja sitoo hyvin luvut toisiinsa. Bradley korostaa läpi koko kirjan, että sosiaalisen eriarvoisuuden eri ulottuvuuksien päällekkäisyyttä ei saa unohtaa eikä tule korostaa vain yhden ulottuvuuden vaikutusta yksilön asemaan. Tämän lisäksi kirjassa on hienosti yhdistetty sekä klassiset sosio-

logian teorit että aikaisempi tutkimus nykyiseen.

Teos on myös osoitus onnistuneesta tieteen popularisoinnista ja sosiaalitieteellisen tutkimuksen yhteiskunnallisesta tärkeydestä. Suosittelen kirjaa etenkin kaikille niille sosiologian opiskelijoille ja harjoittajille, jotka ovat jossain vaiheessa opintojaan tai uraansa hieman kynnistyneet ja pohtivat, onko sosiologialla mitään tarjottavaa tässä ekonomistien asiantuntijuutta suosivassa maailmassa. Bradley todistaa, että on.

Venla Rousku